

(ZAKAJ) JE UČENJE TEŽKO?

Katja Košir,
Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta UM
katja.kosir@um.si

NA TEM SREČANJU BOMO

skupaj razmišljali o vlogi učiteljev v visokem šolstvu pri krepitvi zavzetosti študentov;

ponovili nekaj dejstev o procesu učenja

spoznali model odnosov med socialnim kontekstom, motivacijo in učnimi izidi kot orodje za razmislek o učinkovitosti lastnih poučevalnih praks

(izmenjali dobre poučevalne prakse, ki krepijo zavzetost študentov).

SE STRINJATE?

Univerza izvaja izobraževalno dejavnost: na fakultetah torej ne vzgajamo več, ampak le izobražujemo.

SE STRINJATE?

Zunanja motivacija je slaba in bi se ji morali izogibati.

SE STRINJATE?

Od študentov upravičeno pričakujemo, da bodo prevzemali odgovornost za svoje učenje - da ne bodo iskali bližnjic.

SE STRINJATE?

Od študentov upravičeno pričakujemo, da se bodo znali konstruktivno spoprijemati z neuspehom.

SE STRINJATE?

Če dam povratno informacijo, jo bodo študenti tudi uporabili za usmerjanje lastnega učenja.

SE STRINJATE?

Naloge brez omejitev, kjer so študenti povsem prosti, spodbujajo ustvarjalne izide.

SE STRINJATE?

Visoka motivacija je pogoj za dobre študijske dosežke.

„LEARNING IS A RISKY BUSINESS“

(Hattie in Yates, 2014)

Učenje zahteva trud, naša naravna težnja pa je varčevati z osebnimi viri.

Povabilo k učenju predstavlja za učenca zahtevo po vlaganju truda, kar vedno pomeni izstop iz območja udobja.

Kako težaven bo ta izstop za posameznika, je odvisno od številnih dejavnikov (tako na ravni učne zahteve oziroma situacije kakor tudi na ravni učenca).

Določena mera zunanje regulacije učenja je (običajno) nujen pogoj za učenje.

Kako se vi počutite, ko niste uspešni?

Kaj takrat potrebujete?

Ali se kdaj česa ne lotite, ker vas je strah neuspeha?

KAKŠNO „PRTLJAGO“ NOSIJO S SEBOJ ŠTUDENTI?

»Nima smisla, da se sploh trudim.
Jaz nisem za matematiko (tuje
jezike, šport, fiziko,
likovno/glasbeno izražanje ...).«

Saj imam še dovolj časa.

»Saj zmorem, a se mi ne ljubi,« »Ko
se bom res spravil k delu – takrat
se bo videlo, kaj zmorem.«

»Neuspeh pomeni, da nisem dovolj
sposoben. Samo ko sem uspešen, se
čutim vrednega in dovolj
dobrega.«

V kolikšni meri se prepoznate v teh izjavah?

»Nima smisla, da se sploh trudim. Jaz nisem za matematiko (statistiko, tuje jezike, šport, fiziko ...).«

2.4

»Saj zmorem, a se mi ne ljubi,« »Ko se bom res spraval_a k delu – takrat se bo videlo, kaj zmorem.«

2.9

»Saj imam še dovolj časa.«

3.5

»Samo ko sem uspešen_na, se čutim vredno in dovolj dobro«

3.2

sploh ni značilno zame

zelo je značilno zame

V kolikšni meri se prepoznate v teh izjavah?

»Nima smisla, da se sploh trudim. Jaz nisem za matematiko (statistiko, tuje jezike, šport, fiziko ...).«

2.9

»Saj zmorem, a se mi ne ljubi,« »Ko se bom res spraval_a k delu – takrat se bo videlo, kaj zmorem.«

2.9

»Saj imam še dovolj časa.«

3.6

»Samo ko sem uspešen_na, se čutim vredno in dovolj dobro«

3.7

sploh ni značilno zame

zelo je značilno zame

ZAKAJ STE DANES TUKAJ?

MOTIVACIJSKI KONTINUUM GLEDE NA STOPNJE SAMODOLOČENOSTI

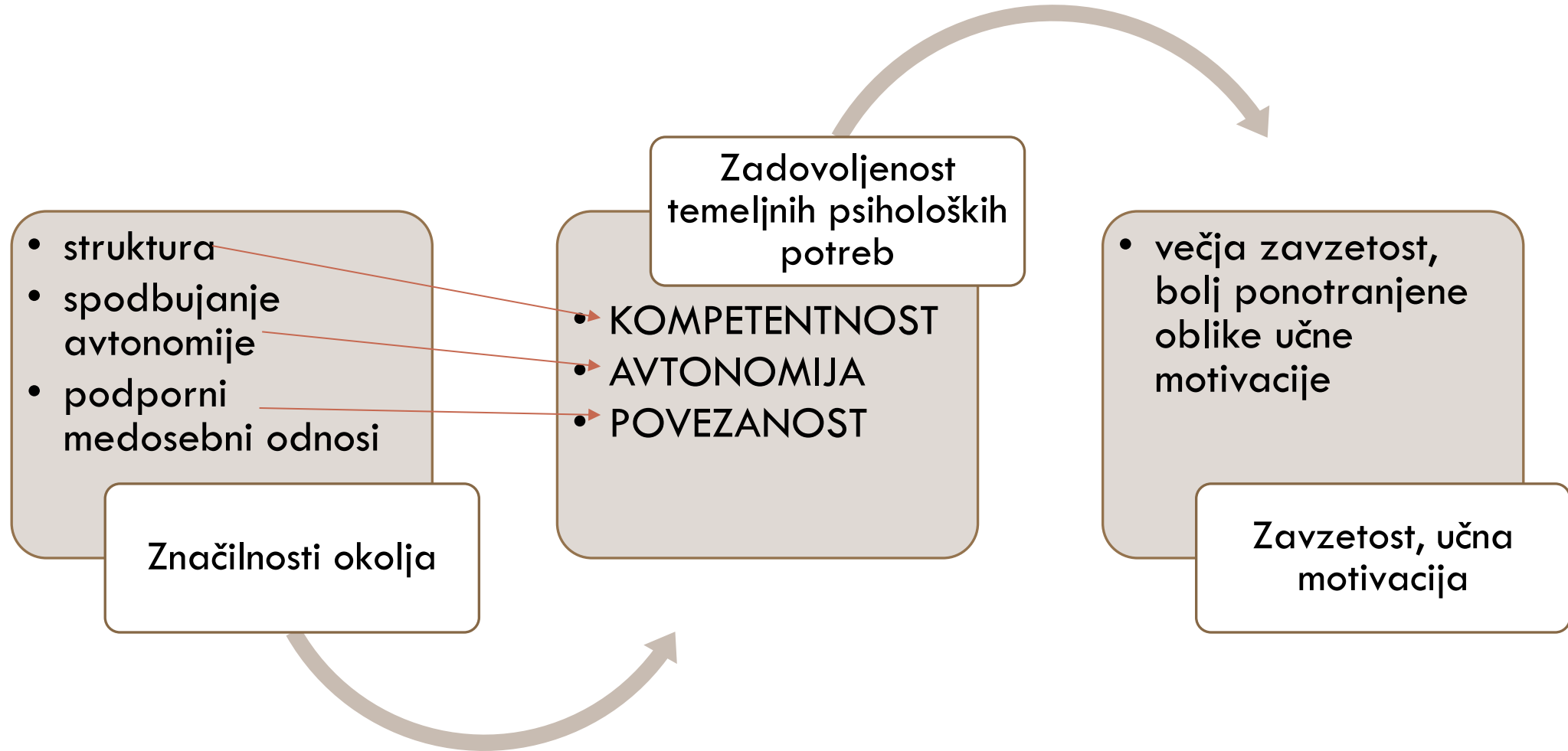
(TEORIJA SAMODOLOČANJA, Ryan in Deci, 2000, 2020)

Ryan, R. M. in Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54–67 doi: 10.1006/ceps.1999.1020

Ryan, R. M. in Deci, E. L. (2020). Intrinsic and extrinsic motivation from a self-determination theory perspective: Definitions, theory, practices, and future directions. *Contemporary Educational Psychology*.

MODEL ODNOSOV MED SOCIALNIM KONTEKSTOM, MOTIVACIJO IN UČNIMI IZIDI

ŠTUDENTI SE LAHKO POČUTIJO...

... kompetentne,
kadar:

- vedo, kaj se od njih pričakuje (zagotavljanje strukture) in
- verjamejo, da zmorejo zadostiti tem pričakovanjem, če se potrudijo.

... avtonomne,
kadar:

- jim je omogočena primerna stopnja izbire glede na njihove zmožnosti in učne cilje (avtonomija in kompetentnost sta v krhkem ravnovesju);
- so spodbujeni k temu, da so tudi sami pobudniki svojega učenja.

... vključene,
kadar:

- doživljajo, da je učiteljem mar zanje in za njihovo učenje;
- visokošolski pouk poteka v vključujočem vrstniškem okolju.

PODPORA DOŽIVLJANJU KOMPETENTNOSTI

Primeri praks, ki podpirajo kompetentnost

- Zagotavljanje optimalnih izzivov.
- Zagotavljanje specifičnih povratnih informacij.
- Pripoznanje napredka in truda.
- Postavljanje ciljev na osnovi osebnih standardov.
- Preprečevanje bližnjic.

Primeri praks, ki ogrožajo kompetentnost

- Javno kritiziranje.
- Kritiziranje fiksnih značilnosti posameznika.
- Primerjanje študentov med seboj.
- Nejasna kritika.
- Kaotično poučevanje.

PODPORA DOŽIVLJANJU AVTONOMIJE

Primeri praks, ki podpirajo avtonomijo

- Omogočanje primerne stopnje izbire.
- Osmišljanje učenja.
- Omogočanje napredovanja v lastnem tempu.
- Raba jezika, ki vabi.
- Iskanje povratnih informacij od študentov.

Primeri praks, ki ogrožajo avtonomijo

- Raba nadzirajočega jezika.
- Aktivnosti, ki vključujejo le nekatere študente.
- Premalo časa za aktivnosti.

PODPORA DOŽIVLJANJU POVEZANOSTI/VKLJUČENOSTI

Primeri praks, ki podpirajo povezanost

- Brezpogojno sprejemanje.
- Zanimanje za napredek in dobrobit študentov.
- Usmerjanje načinov sodelovanja med študenti.
- Izražanje razumevanja za perspektivo študentov.
- Omogočanje varnega sodelovanja, normalizacija napak in negotovosti.
- Modeliranje zrelega spoprijemanja z neuspehom; sprejemanje odgovornosti za svoje napake.

Primeri praks, ki ogrožajo povezanost

- Ignoriranje ali selektivno odzivanje na prispevke študentov.
- Uporaba žaljivega jezika, ironični komentarji, sarkazem.
- Aktivnosti, ki ustvarjajo socialno tveganje brez opore.
- Ignoriranje napak, moraliziranje napak.

KAKO KREPITI OKOLJE, KI PODPIRA ZAVZETOST?

IZMENJAVA IDEJ IN DOBRIH PRAKS

Okolje, ki zadovoljuje potrebe po kompetentnosti, avtonomiji in povezanosti, prispeva h kakovostnejši motivaciji.

- Kako lahko ustvarjate učno okolje, v katerem imajo vaši študenti zadovoljeno potrebo po kompetentnosti, avtonomiji in povezanosti? Kakšni so vaši primeri dobrih praks?
- Kaj vam pomaga pri presoji, kakšno je ravno pravšnje ravnovesje med strukturo in avtonomijo? Kako veste, da je to ravnovesje pravo?
- Vam je kdaj težko uskladiti tudi strukturo in povezanost? (torej postaviti jasne meje in ostati podporen)?
- Na kakšne načine pri poučevanju krepite napakam prijazno kulturo?

PRI TEM UPOŠTEVAJTE NEKATERE ZNAČILNOSTI ŠIRŠEGA DRUŽBENEGA KONTEKSTA, KI SE ODRAŽAJO V PREDAVALNICAH ...

Raznolikost v
predavalnici se
povečuje.

Študenti v vse večji meri
uporabljajo orodja
umetne inteligence.

SE STRINJATE? OCENITE NA LESTVICI OD 1 DO 5 (1 – SPLOH SE NE STRINJAM; 5 – SE POVSEM STRINJAM)

Univerza izvaja izobraževalno dejavnost: na fakultetah torej ne vzgajamo več, ampak le izobražujemo.

Zunanja motivacija je slaba in bi se ji morali izogibati.

Od študentov upravičeno pričakujemo, da bodo prevzemali odgovornost za svoje učenje - da ne bodo iskali bližnjic.

Od študentov upravičeno pričakujemo, da se bodo znali konstruktivno spoprijemati z neuspehom.

Če dam povratno informacijo, jo bodo študenti tudi uporabili za usmerjanje lastnega učenja.

Naloge brez omejitev, kjer so študenti povsem prosti, spodbujajo ustvarjalne izide.

Visoka motivacija je predpogoj dobrih študijskih dosežkov.

ZAKLJUČEK IN EVALVACIJA

Kaj boste „shranili“, odnesli „za domov“?

Kdor ne razume, mora imeti najprej občutek, da je razumljen.

Kdor mora poslušati, mora imeti najprej občutek, da ga nekdo posluša.

HVALA ZA SODELOVANJE!

katja.kosir@um.si